

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Wetsvoorstel toekomst pensioenen

Technische briefing Eerste Kamer

17 januari 2023

10.30 – 12.30 uur

Inhoud

- > Aanleiding en beoogde doelen
- > Wettelijke kader pensioenovereenkomsten
 - Solidaire premieregeling
 - Flexibele premieregeling
- > Nabestaandenpensioen
- > Werkenden zonder pensioenopbouw

- > 31 januari volgt een tweede technische briefing over de volgende onderwerpen:
 - Waarborgen bij invaren
 - Juridische aspecten
 - Klachten en geschillen
 - Implementatie, monitoring en evaluatie

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Aanleiding en beoogde doelen

Waarom is hervorming van de tweede pijler gewenst?

Aanleiding

- › Verandering demografie, economie en arbeidsmarkt
- › Complexe en moeilijk te begrijpen doorsneesystematiek
- › Beloofde zekerheden worden niet nagekomen
- › Ontwikkelingen op de financiële markten kunnen niet optimaal worden verwerkt
- › Indexatie en kortingen sluiten niet goed aan op de stand van de economie
- › Te veel werkenden bouwen geen pensioen op

Beoogde doelen

- › Eerder perspectief op een koopkrachtig pensioen
 - Onder andere door lagere buffers en doorbeleggen in de uitkeringsfase kan eerder perspectief ontstaan op een koopkrachtig pensioen
 - Pensioenverhogingen en verlagingen sluiten meer aan op economische ontwikkelingen.
- › Transparanter en persoonlijker pensioenstelsel
 - Premie als uitgangspunt, samen met rendement vormt dit de pensioenopbouw; zorgt voor een transparanter en meer persoonlijk pensioenstelsel.
- › Betere aansluiting bij de ontwikkelingen in de samenleving en op de arbeidsmarkt
 - Door onder meer afschaffing van de doorsneesystematiek sluit het stelsel beter aan op dynamische arbeidsmarkt.
- › Halvering van het aantal werknemers zonder pensioenopbouw (t.o.v. 2019). Dit betreft een reductie van 450.000 werknemers zonder pensioenopbouw.
- › Sterke elementen blijven behouden
 - Wettelijk kader rondom rolverdeling (overheid, sociale partners, pensioenuitvoerder, toezichthouder) blijft ongewijzigd.
 - Verplichtstelling en collectieve karakter van pensioenen (samen risico's delen) blijft intact.
 - Huidig fiscaal gefaciliteerd premieniveau blijft gehandhaafd.

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Wettelijk kader pensioenovereenkomsten in het nieuwe stelsel

Solidaire premieregeling en flexibele premieregeling

Hoofdpunten kader pensioenovereenkomsten

- > Na de stelselherziening is alleen nog pensioenopbouw mogelijk in premieregelingen. Geen pensioenopbouw in uitkeringsovereenkomsten meer.
- > In lijn hiermee wordt het fiscaal kader aangepast en geüniformeerd. Alle contracten worden begrensd op een leeftijdsonafhankelijke premie van 30%.
- > Voor alle contracten geldt dat de economische waarde van het opgebouwde pensioen volgt uit de ingelegde premie en het rendement. De zogenoemde doorsneesystematiek wordt afgeschaft.
- > Voor alle contracten geldt dat de risicohouding moet aansluiten bij de risico's die deelnemers willen en kunnen lopen (op basis van risicopreferentie-onderzoek, deelnemerskenmerken en wetenschappelijke inzichten).
- > In beginsel betekent dit dat er "life-cycle" wordt belegd. Op jongere leeftijd kan er meer risico worden genomen dan op oudere leeftijd.
- > Lagere buffers: nu vereist eigen vermogen van circa 125%; straks verplichte solidariteitsreserve met minimale omvang van 0 en maximale omvang 15%.

Drie typen premieovereenkomsten

- › Drie contracttypen:
 - De solidaire premieovereenkomst (voorheen: “het nieuwe contract”)
 - De flexibele premieovereenkomst (voorheen: “de verbeterde premieregeling”)
 - De premie-uitkeringsovereenkomst

Hoofdpunten solidaire premieovereenkomst (1)

- > Contract met opbouw van persoonlijk (“voor de uitkering gereserveerd”) vermogen. Doordat er geen sprake meer is van toezeggingen, verdwijnen rekenrente en dekkingsgraden.
- > Eén collectief beleggingsbeleid voor hele fonds met leeftijdsspecifieke toedeling van rendementen op basis van risicohoudingen van leeftijdsgroepen.
- > Renterisico's kunnen gerichter worden toebedeeld, waardoor pensioenuitkeringen minder rentegevoelig worden voor diegenen die dat minder goed kunnen dragen.
- > Mogelijkheid voor collectieve uitkeringsfase: gelijke procentuele aanpassingen voor alle gepensioneerden. Om dit te bereiken is enige ex-ante herverdeling vereist tussen gepensioneerden, tussen actieven is dit niet toegestaan.
- > Intrinsiek onderdeel van het contract is een solidariteitsreserve waardoor risicodeling tussen generaties mogelijk wordt gemaakt.
 - Geen negatief saldo; maximale omvang 15%.
 - Uitdeel- en vulregels moeten vooraf zijn vastgelegd en evenwichtig zijn.

Hoofdpunten solidaire premieovereenkomst (2)

- > Uitgangspunt is dat economische ontwikkelingen sneller tot uiting komen: pensioenen worden eerder verhoogd als het goed gaat, maar ook eerder verlaagd als het slecht gaat.
- > Onderstaande cijfers uit een Netspar-studie over de inkomenseffecten bij en na invaren in het nieuwe pensioencontract laten zien dat zowel op korte als langere termijn de solidaire premie-overeenkomst een betere kans geeft op een hoger pensioen dan het huidige FTK. Dit sluit aan op eerdere berekeningen van CPB en recente berekeningen van DNB.

Kansen jaarlijks pensioeninkomen	Aantal jaar na transitie				
	0	5	10	15	20
Kans SPO hoger dan FTK	100%	73%	87%	89%	83%
Kans SPO tov FTK meer dan 2,5% hoger	0%	43%	64%	72%	71%
Kans SPO tov FTK meer dan 5% hoger	0%	8%	37%	51%	53%
Kans SPO tov FTK meer dan 2,5% lager	0%	0%	2%	5%	12%
Kans SPO tov FTK meer dan 5% lager	0%	0	1%	4%	9%

Figuur: Voorbeeldvergelijking van het pensioeninkomen onder het huidige pensioenstelsel (FTK) en de nieuwe solidaire premie-overeenkomst (SPO), per jaar na de transitie.

Hoofdpunten solidaire premieovereenkomst (3)

- › Vanwege kleinere buffers is er dus een grotere kans op pensioenverhogingen. Tegelijkertijd is daardoor ook de kans op een verlaging groter.
- › Wel drie mechanismen die zorgen voor stabilisatie van de pensioenuitkeringen:
 - Beschermings- en overrendement worden in lijn met risicohouding over de deelnemers verdeeld. Naarmate mensen ouder zijn, wegen mee- en tegenvallers daardoor minder zwaar mee.
 - Het spreiden van mee- en tegenvallers gedurende de uitkeringsfase (maximaal 10 jaar spreiding).
 - In slechte jaren kunnen tegenvallers verder worden gedempt met de solidariteitsreserve.
 - Ortec Finance heeft met berekeningen laten zien dat een solidariteitsreserve met gerichte vul- en verdeelregels effectief ingezet kan worden om dalingen van lopende pensioenuitkeringen te voorkomen.
 - Uit berekeningen van PFZW van afgelopen najaar is gebleken dat door gerichte inzet van de solidariteitsreserve de kans op korten in het nieuwe stelsel zelfs kleiner kan worden dan in het huidige stelsel.

Hoofdpunten solidaire premieovereenkomst (4)

- > Nieuwe contracten kunnen gericht worden ingezet om effecten inflatie tegen te gaan. In het huidige stelsel verloopt dit via het beleggingsbeleid en de stand van de dekkingsgraad. Er zijn voor pensioenfondsbesturen geen aanvullende handvatten.
- > In de solidaire premieovereenkomst kan verwachte inflatie worden opgevangen via overrendement en/of stijgend uitkeringenpatroon.
- > De solidariteitsreserve biedt de mogelijkheid om gericht om te gaan met inflatie. Uit onderzoek van Cardano blijkt:
 - Als sprake zou zijn van een structureel hogere inflatie van 1%-punt ten opzichte van de huidige verwachtingen, kan dit worden opgevangen door middel van de solidariteitsreserve. Bij nog hogere niveaus komen de grenzen van de solidariteitsreserve in zicht.
 - Dat jaarlijkse schokken van inflatie van 6% of 9% kunnen worden opgevangen door de solidariteitsreserve.
 - De berekeningen laten zien dat bij een éénjarige inflatieschok van 5% op jaarbasis (met een volledige inflatiecompensatie voor ouderen) het vijf jaar duurt voordat de reserve is hersteld.

Hoofdpunten flexibele premieovereenkomst

- › Dit contract bestaat al (nu bekend als “verbeterde premieregeling”), maar wordt op punten aangevuld.
- › Kern van dit bestaande contract is een keuze voor de deelnemer tussen een vaste en variabele uitkering. Deze keuze blijft intact. De Wtp maakt het wel mogelijk dat sociale partners de default aanwijzen (welke uitkering geldt bij geen keuze van de deelnemer).
- › Juridische analyse: verplichtstelling ook mogelijk bij de verbeterde premieregeling.
- › Oorspronkelijk optioneel toevoegen van risicodelingsreserve, n.a.v. advies RvS voor verplichtgestelde pensioenfondsen verplicht.
- › Verwachte inflatie kan worden opgevangen door doorbeleggen in uitkeringsfase en/of stijgend uitkeringenpatroon.
- › Onverwachte (tijdelijke) inflatie kan worden opgevangen via de risicodelingsreserve.

Solidaire premieregeling vs flexibele premieregeling

- > Premieregeling
- > Opbouw in vermogen
- > Projectie verwacht pensioen

-
- > Collectief beleggingsbeleid
 - > Mogelijkheid om binnen het collectief leenrestrictie op te heffen.
 - > Eén collectief (geïntegreerde opbouw- en uitkeringsfase); bij collectieve uitkeringsfase komt er wel een scheiding tussen opbouw- en uitkeringsfase
 - > Deling renterisico jong/oud wordt in beginsel opgeheven
 - > Verplichte solidariteitsreserve
 - > Intergenerationele risicodeling via solidariteitsreserve intrinsiek onderdeel contract
 - > Variabele uitkering, geen shoprecht

- > Premieregeling
- > Opbouw in vermogen
- > Projectie verwacht pensioen

-
- > Individueel pensioenvermogen met life cycle
 - > Opheffen leenrestrictie enkel mogelijk met risicodelingsreserve
 - > Gescheiden opbouw- en uitkeringsfase
 - > Geen deling renterisico jong/oud
 - > Verplichte risicodelingsreserve voor verplichtgestelde pensioenregelingen, optioneel voor overige pensioenuitvoerders
 - > Intergenerationele risicodeling mogelijk via risicodelingsreserve
 - > Keuze vast of variabel, beperkt shoprecht

Premie-uitkeringsovereenkomst

- › In de basis premieregeling waarbij pensioenkapitaal wordt opgebouwd.
- › In afwijking van de flexibele premieovereenkomst heeft een deelnemer in dit contract de mogelijkheid om vanaf 15 jaar voor de pensioendatum een vaste uitkering in te kopen (met het opgebouwde kapitaal of nog op te bouwen kapitaal).
- › De premie-uitkeringsovereenkomst kan door verzekeraars en premiepensioeninstellingen worden uitgevoerd.
- › Als een deelnemer bij premiepensioeninstelling ervoor kiest om een vaste uitkering in te kopen moet de premiepensioeninstelling het tot op dat moment opgebouwde kapitaal geheel of gedeeltelijk overdragen aan een door de deelnemer of gewezen deelnemer aangewezen verzekeraar voor een aanspraak op een vastgestelde uitkering vanaf de pensioendatum.

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Nabestaandenpensioen

Herziening nabestaandenspensen

- Initiatiefnota Omtzigt/Bruins uit 2018 met pleidooi voor: uniforme dekking die door kan lopen bij *life events* zoals werkloosheid, overstap naar ZZP of overbrugging naar pensioen.
- N.a.v. initiatiefnota is advies aan Stichting van de Arbeid gevraagd. Dit advies is omarmd door vorig kabinet en vormt basis van voorgestelde aanpassingen.
- Nabestaandenspensen wordt meer gestandaardiseerd, adequater en begrijpelijker en risico's voor nabestaanden worden verkleind.
 - Uniforme dekking:
 - Voor pensioendatum: risicodekking voor werkenden tot max. 50% laatstverdiende loon, waarbij de dekking diensttijdafhankelijk wordt.
 - Na pensioendatum: kapitaalgedekt partnerpensioen, gekoppeld aan hoogte ouderdomspensioen en diensttijdafhankelijk
 - Uniforme partnerdefinitie: gehuwden, geregistreerd en ook samenwonenden
 - Uniform wezenpensioen: tot 25 jaar zonder nadere (scholings-)voorwaarden, plus een verbetering van de dekking voor wezenpensioen (max. 20% van het laatstverdiende loon)

Herziening nabestaandenpensioenen

- Nieuw nabestaandenpensioen is voor pensioendatum altijd op risicobasis. In het wetsvoorstel zijn verschillende maatregelen genomen om te voorkomen dat mensen onverzekerd overlijden:
 - Standaard uitlooperperiode van drie of zes maanden bij einde dienstverband (sociale partners kiezen de gewenste duur); de risicodekking loopt in deze periode ongewijzigd door.
 - Standaard voortzetting van de risicodekking gedurende een ZW- of WW-periode aansluitend op einde dienstverband; de risicodekking loopt in deze periode ongewijzigd door.
 - Mogelijkheid van vrijwillige voortzetting van de risicodekking na afloop van de standaard uitlooperperiode van drie of zes maanden of na afloop van de ZW- of WW-periode.
 - De premie voor de vrijwillige voortzetting wordt onttrokken uit het pensioenvermogen van de gewezen deelnemer.
 - Deelnemer kan minimaal 15 jaar gebruik maken van de vrijwillige voortzetting.
 - Wanneer de deelnemer gebruik maakt van de vrijwillige voortzetting loopt deze in principe door, tenzij de deelnemer besluit te stoppen met de vrijwillige voortzetting. De deelnemer wordt ieder jaar geïnformeerd over de gevolgen van wel of niet door gaan met de vrijwillige voortzetting.

Transitie nabestaandenpensioenen

- › Nabestaandenpensioen is onderdeel van de (gewijzigde) pensioenovereenkomst en daarmee is ook het standaard invaarpad van toepassing.
- › Risicodekking vervangt bij transitie het kapitaalgedekte nabestaandenpensioen.
- › Met overgangsrecht wordt geregeld dat de tot transitie opgebouwde NP-aanspraken beschikbaar blijven voor de (ex-)partner om te voorkomen dat er onevenredige nadelen bij hen ontstaan bij overlijden van de deelnemer.
- › Hiermee wordt voorkomen dat de situatie na de transitie nadelig zal uitpakken voor de partner dan wel eventuele toekomstige ex-partner.
- › Gevolg van de bescherming is dat dit in bepaalde situaties voor overdekking kan zorgen: namelijk een NP-uitkering uit 'oude opgebouwde aanspraken' en een NP-uitkering uit risicodekking uit nieuwe pensioenregeling.

Uniformering partnerbegrip

- › Voorstel voor uniformering partnerbegrip.
- › Als partner worden gezien:
 - Echtgenoot / echtgenote
 - Geregistreerd partner
 - Ongehuwd samenwonenden met:
 - Notariële samenlevingsovereenkomst, of
 - Gezamenlijk ondertekende samenlevingsverklaring (dit is een eenvoudige verklaring die een stel kan indienen bij een pensioenfonds om aan te tonen dat zij een duurzame relatie hebben. Deze verklaring kan ook, eenzijdig, na het overlijden van een van de partners nog worden ingeleverd.)

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Werkenden zonder pensioenopbouw

Wettelijke maatregelen werkenden zonder pensioenopbouw

- De Tweede Kamer (indieners: PvdA/GL) heeft in de wet meerdere maatregelen opgenomen die als doel hebben dat meer werkenden pensioen gaan opbouwen:
 - Wachtijd komt voor alle pensioenregelingen te vervallen. Wel blijft ruimte voor een drempelperiode van maximaal 8 gewerkte weken. Na een drempelperiode wordt met terugwerkende kracht pensioen opgebouwd vanaf dag 1.
 - De minimale toetredingsleeftijd voor pensioenregelingen wordt verlaagd van 21 naar 18 jaar.
 - In de wet is een reductiedoelstelling opgenomen: het aantal werknemers dat geen pensioen opbouwt moet worden gehalveerd gereduceerd ten opzichte van 2019. Het gaat om 450.000 werknemers.
 - Ook is opgenomen dat de omvang van werknemers zonder pensioen tussentijds wordt bijgehouden: onderzoek in 2023, 2025, 2027 en 2028.
 - In 2025 volgt een tussenevaluatie van de huidige aanpak. Als blijkt dat kabinet en sociale partners onvoldoende op schema liggen om de doelstelling te behalen, zullen kabinet en sociale partners een pakket aan aanvullende maatregelen afspreken. In ieder geval wordt dan de mogelijkheid van een algemene pensioenplicht onderzocht.
 - In 2028 volgt de eindrapportage, als blijkt dat de doelstelling niet is gehaald zal het kabinet aanvullende maatregelen moeten nemen om te verzekeren dat de doelstelling zo snel mogelijk wordt gehaald. Bijvoorbeeld door werkgevers te verplichten om voor alle werknemers een pensioenvoorziening af te sluiten.

Wettelijke maatregelen zelfstandigen

- › Drie maatregelen om pensioensparen door zelfstandigen te stimuleren:
 - Verruimen fiscale ruimte voor pensioenopbouw in de derde pijler (premiegrens wordt verhoogd van 13,3% naar 30%; en gelijkgetrokken met de tweede pijler)
 - Experimenteerruimte voor pensioenuitvoerders om pensioenregeling in de tweede pijler open te stellen voor vrijwillige aansluiting door zelfstandigen (ook als zij niet eerder deelnemer waren)
 - Verruimen mogelijkheid voor voortzetten pensioenregeling door zelfstandigen die eerder waren aangesloten